

IBBY NOVICE

32. MEDNARODNI KONGRES IBBY Santiago de Compostela, 8.–12. september 2010

Tokrat je bienalni kongres Mednarodne zveze za mladinsko književnost (IBBY) organizirala OEPLI,¹ Španska nacionalna sekcija, v starodavnem romarskem mestu Santiago de Compostela, ki je obenem glavno mesto Galicije, avtonomne skupnosti v Španiji. Iz Slovenije smo se kongresa udeležili: pesnik Tone Pavček, nominiranec za Andersenovo nagrado; pisateljica Janja Vidmar in ilustrator Damijan Stepančič, dobitnika častne liste IBBY; Aksinja Kermauner, Barbara Hanuš, Irena Miš Svobjak in Tilka Jamnik – vse s predstavitvami referatov v seminarjih; Darja Mazi Leskovar, članica mednarodne žirije za Andersenovo nagrado; Janez Miš, direktor založbe Miš in Vesna Radovanovič, predstavnica Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota.

Na kongresu so bile letošnjim nagrajencem svečano podeljene naslednje nagrade: dve Andersenovi nagradi za življenjsko delo, častne liste IBBY za dosežke v zadnjih letih in nagrada za promocijo branja (IBBY Asahi-Reading Promotion Award).

Andersenovi nagradi 2010 sta prejela **pisatelj David Almond** iz Velike

Britanije in **ilustratorka Jutta Bauer** iz Nemčije. Slovenska nominarca za to največjo nagrado na področju mladinske književnosti sta bila **pesnik Tone Pavček** in **ilustratorka Ančka Gošnik Godec**.

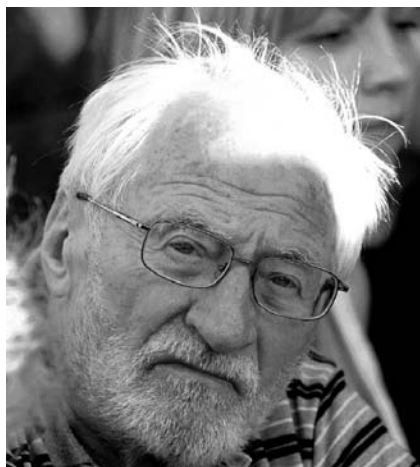
Na častno listo IBBY 2010 so bili na predlog Slovenske sekcije IBBY uvrščeni naslednji slovenski ustvarjalci:

- pisateljica **Janja Vidmar** za mladinski roman *Angie* (Goga, 2007),
- ilustrator **Damijan Stepančič** za ilustracije pesniške zbirke Toneta Pavčeka *Majhnice in majnice = Budding songs, maying songs* (Miš, 2009) in
- prevajalec **Milan Dekleva** za prevod slikanice Julie Donaldson *Bi se gnetli na tej metli?* (Mladinska knjiga, 2008).

Dobitnika letošnje nagrade IBBY – Asahi Reading Promotion Award 2010 sta projekta *The Osu Children's Library Fund* iz Gane in *Convenio de Cooperación al Plan de Lectura* iz Kolumbije. Med nominirance za to nagrado se je uvrstil tudi **projekt Ljudske knjižnice Metlika Romi, povabljeni v knjižnico**.

---

¹ OEPLI, Španska nacionalna sekcija, je pripravila tudi plakat in poslanico z naslovom *Knjiga te čaka. Poišči jo!* ob letošnjem 2. aprilu, mednarodnem dnevu knjig za otroke. Prevod poslanice smo objavili v 77. številki revije, plakat pa je krasil naslovnico iste številke.

*»Na svetu si, da gledaš sonce.
Na svetu si, da greš za soncem.
Na svetu si, da sam si sonce
in da s sveta odganjaš – sence.«*

Tone Pavček (1928, Šentjurij pri Mirni Peči), pesnik, esejist, prevajalec, književni urednik in kulturno-politični delavec, je v dobrih petdesetih letih poleg številnih pesniških zbirk za odrasle ustvaril tudi opus pesmi za otroke in mladino, ki obsega kar 26 zbirk, od tega so štiri antologije.

Ob Pavčkovih pesmih je vstopalo v svet poezije več generacij slovenskih otrok in mladine. Tudi med sodobnimi mladimi bralci je Pavčkova poezija zelo priljubljena. Med njimi so večne uspešnice *Juri Muri v Afriki* in *Čenčarija* za otroke ter zbirka *Majnice* za najstnike. Pavčkove pesmi so doživele številne ponatise, ilustrirali so jih najboljši slovenski ilustratorji. Veliko pesmi je bilo objavljenih v otroških časopisih in revijah, mnoge so doživele uglasbitve in prenose v AV gradivo, nekatere so bile prevedene v druge jezike. Pavček je tudi po človeški plati izjemno zavezan mladim, veliko je obiskoval bralce Bralne značke v Sloveniji, zamejstvu in v evropskih državah. Unicef ga je leta 1996 imenoval za enega svojih ambasadorjev.

Za pesniške zbirke za odrasle je Tone Pavček dobil Prešernovo nagrado in nagrado Prešernovega sklada. Za ustvarjanje otroške in mladinske poezije pa je že dvakrat prejel Levstikovo nagrado, in sicer za delo *Juri Muri v Afriki* (1958) in za pesniško zbirko *Velesenzacija* (1961), Kajuhovo nagrado za pesniško zbirko *Prave in neprave pesmi* (1986), nagrado večernica za pesniško zbirko *Majnice* (1996). Leta 1979 je v Novem Sadu prejel nagrado zmajevе dječje igre. Za njegove življenjske dosežke ga je Mestna občina Ljubljana leta 2007 imenovala za častnega meščana. Je tudi častni meščan Novega mesta in Mirne Peči. Leta 2009 je za svoje umetniško delovanje prejel zlati red za zasluge Republike Slovenije.

*Narava mi vrača mir, me uči, me pozdravi.
Vedno jo lahko občudujem: oblake,
gore, svet pod vodo, morje, travo, rože.
Tudi v mestu lahko strmim v drevesa, ob
vsakem letnem času. Moje delo je zelo
povezano z naravo.*

Ančka Gošnik Godec (1927, Celje), akademska slikarka, je s svojimi ilu-

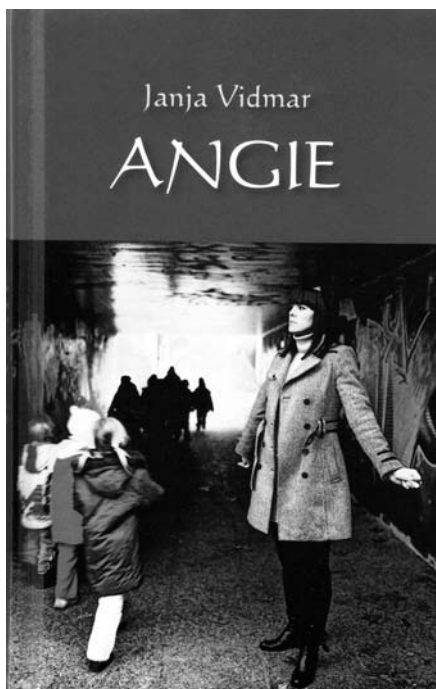
stracijami bogatila otroštvo in mladost številnih generacij.

Njen pol stoletja nastajajoči opus obsega ustvarjanje ilustracij vse od *Muce copatarice* Ele Peroci (1957), prek številnih pravljic in zgodb, kot so: *O povodnem možu* (1965), *Babica pripoveduje* (1967), *Zlata ptica*, *Janček Ježek* (1982) in Bevkovi pripovedi *Pestrna* ter *Lukec in njegov škorec*, vojne pripovedi, do otroških in mladinskih literarnih del Ele Peroci, Branke Jurca, Kristine Brenkove, Neža Maurer, Toneta Pavčka ter drugih. Čeprav je v formalnem smislu vedno izhajala iz realističnega načina obravnavanja prostora, figur in predmetov v njem, ga je uspela nadgraditi s samovoljnimi, domiselnimi stilizacijami, domišljjskimi kompozicijami in uporabo barvne palete, kjer ji je bil posebej ljub svet, viden skozi monokromne razsežnosti posameznih barv.

Njena zadnja velika dela so: *Lučka Regrat* Gregorja Strniše (1987), *Zelišča male čarovnice* Polonce Kovač (1995) in *Iščemo hišico* Anje Štefan (2005). V njih je povzela tisto najbolj žlahtno in izvirno v svojem celotnem opusu.

Ančka Gošnik Godec je ilustrirala okrog 120 knjig za otroke, sodelovala pa je tudi pri otroških in mladinskih revijah *Pionir*, *Ciciban* idr., kamor je prispevala številne ilustracije.

Mnoge slikanice, ki jih je ilustrirala, so bile prevedene v druge jezike. Njena dela so bila razstavljena na 30 razstavah, dobila je več nagrad: Levstikovo nagrado (1960 in 1964), Zlato pero, Smrekarjevo nagrado za življenjsko delo (1997), Levstikovo nagrado za življenjsko delo (2001), leta 2002 pa je bila usvrščena na častno listo IBBY za ilustracije v slikanici *Zelišča male čarovnice* avtorice Polonce Kovač.

Janja Vidmar za mladinsko knjigo *Angie*, Goga, 2007

Roman je nadgradnja avtoričinega celotnega opusa, ki ga odlikujeta kompleksnost na več ravneh, jezikovna inovativnost in neklíšejska zgodba, ki subtilno obravnava kontroverzno relacijo med nedozorelo hipijejsko materjo in agorafobično hčerjo. Z dobršno mero občutka slika sodobno disfunkcionalno družino. Brez moraliziranja nam pripoveduje o svetu brez očetov, o svetu paradoksalno zamenjanih vlog med starši in otroki, o psiholoških motnjah, paniki ter mučni neolepšani realnosti in tako v sodobno slovensko mladinsko literaturo prinaša sveže, zrelo artikulirano in avtorsko razmišljanje o današnjem svetu.

Pisateljica Janja Vidmar je ena najvidnejših slovenskih pisateljic za mladino. Njena bibliografija obsega 74 del v slovenskem jeziku; njena dela so prevedena tudi v hrvaški, nemški in italijanski jezik. Prejela je več slovenskih literarnih

nagrada, dvakrat je prejela nagrado zlata medalja na literarnem tekmovanju Parole senza Frontiere v italijanskem Trentu. Njeno delo *Moja Nina* je bilo uvrščeno v IBBY Documentation Centre for Young People with Disabilities na Norveškem.

Damijan Stepančič za ilustracije pesniške zbirke Toneta Pavčka *Majhnice in majhnice: pesmi mnogih let za mnoge bralce* = *Budding songs, maying songs: poems of many years for many readers*, Dob pri Domžalah: Miš, 2009.

Ilustrator Damijan Stepančič je poezijo Toneta Pavčka podal s svojevrstnim koloritom in surrealističnimi, včasih skoraj sanjskimi podobami. Njegove barve dvostranskih ilustracij, ki razmejujejo predelke, skupaj z vinjetami v barvi sèphie dihajo hkrati starožitnost in liričnost, nenavadni motivi pa jim pridodajo vitalnost pesnikove govornice. Za Stepančiča je značilno suvereno uporabljanje različnih likovnih izraznih sredstev. Na

splošno je za njegovo knjižno ilustracijo samoumevno, da je narejena z zamahom in vehemenco, ki je lastna ustvarjalcem s slikarskim predznanjem. Opazna je tudi skrb, s katero se posveča nizanju likovnega gradiva bralcu. To izvede subtilno in skrajno domišljeno, saj se zaveda, da je ravno ilustracija tista, ki nemalokrat vzpostavi most med besedilom in bralcem.

Stepančič je leta 2006 sodeloval na Hrvaškem bienalu ilustracije v Zagrebu, prav tako pa je bil vsakokrat izbran tudi za Slovenski bienale v Ljubljani. Za svoja dela je prejel pomembne nacionalne nagrade.

Milan Dekleva za prevod slikanice Julie Donaldson *Bi se gnetli na tej metli?* Ilustr. Axel Scheffler. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008. (Velike slikanice).

Milan Dekleva je mojstrsko in duhovito prevedel igrivo besedilo slikanice s humornimi ilustracijami. Na čarovničini metli je vedno prostor še za enega! Čarovnica in njen maček brezskrbno letita na metli, dokler veter ne odnese čarovničinega klobuka. Poiskati jima ga pomaga pes, ki se jima nato pridruži na metli.

Po več podobnih »nezgodah« je metla polna in se prelomi na dvoje. Dekleva je uspešno poustvaril v slovenščini duh in sporočilo zgodbe v verzih. Inventivno vpeljuje tudi manj znane slovenske besede (npr. štriga, klafeta) in s tem izvirnik celo nadgrajuje. Njegova prepesnitev je vsekakor veliko prispevala k privlačnosti, hudomušnosti in zabavnosti slika-

nice. Milan Dekleva, večkrat nagrajeni vsestranski umetnik, pesnik, pisatelj, dramatik, publicist, novinar, urednik, skladatelj in glasbenik, je tudi odličen prevajalec tako mladinske literature kot literature za odrasle.

Tilka Jamnik

Predsednica Slovenske sekcije IBBY

MOČ MANJŠIN

Strokovni del letošnjega kongresa z naslovom **Moč manjšin** je bil namenjen predvsem mladinskim književnostim v manjših jezikih, mladim bralcem s posebnimi potrebami in drugim »manjšinam«. Uradni jeziki na kongresu so bili galicijščina, španščina in angleščina.

Plenarne referate so tokrat – razumljivo – imeli predvsem strokovnjaki iz Španije in špansko ter portugalsko govorečih dežel. Med njimi je posebej izstopal referat literarne teoretičarke in raziskovalke **dr. Terese Colomer** z univerze v Barceloni, katerega prevod objavljamo v tej številki revije. Stališča ustvarjalke je na svoj zanesenjaški način poudarila pisateljica Lygia Bojunga (Brazilija), Andersenova nagrajenka leta 1982: knjiga je osrednji medij kulturnega razvoja, branje je njegov motor, ob mladinski književnosti se razvijajo bralci in rastejo kulturni ljudje.

Profesor literature dr. Victor Montejo (Guatemala) je predstavil »ljudsko slovo kot vir znanja, moči in identitet«, dr. Gita Wolf (Indija) pa je poudaril, da je v sodobnem globalnem svetu moč različnih »manjšin« tako v jezikovnem kot kulturnem bogastvu. Inženir računalništva Mohammad Yousef (Afganistan) je predstavil nevladno organizacijo ASCHIMA in njena prizadevanja za vsestransko po-

moč otrokom z ulice, žrtvam vojne, med drugim tudi za njihov razvoj pismenosti.

V popoldanskem delu kongresa smo se združevali po zanimanjih v **seminarje, okrogle mize in delavnice** strokovnjaki s področja mladinske književnosti, knjižničarji, založniki, pisatelji, ilustratorji idr. Predstavljali smo referate, primere dobre prakse, izmenjavali izkušnje, navezovali stike. Vsebinske sklope bi lahko zaokrožili takole:

- jezikovne in narodnostne manjšine, priseljenci, ohranjanje nacionalne identitete, njihova ustna tradicija ter izdajanje dvo- in večjezičnih knjig za njih;
- otroci s posebnimi potrebami, pomen mladinske književnosti za njihov razvoj in integriteto, ustvarjanje in izdajanje posebnih bralnih gradiv za njih, npr. taktilne slikanice;
- prikaz različnih »manjšin« v mladinski literaturi: kulturni stereotipi, seksualna orientacija, tudi dečki kot manjšina in deklince kot večina med mladimi bralci;
- funkcija slikovnega v mladinski literaturi: taktilne slikanice, risanke, odnos film-risanke-ilustracija, internet in drugi novi mediji;
- prevajanje literature, njeni problemi in izzivi;